

**Arqueozoologia: Gestió Social de Recursos
Faunístics**

Codi: 44479
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4317545 Arqueologia Prehistòrica	OT	0	1

Professor/a de contacte

Nom: Rafael Mico Perez

Correu electrònic: rafael.mico@uab.cat

Equip docent

Maria Saña Seguí

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent extern a la UAB

Alejandro Sierra (Laboratorio de Arqueozoología, Departamento de Prehistoria, UAB)

Florent Rivals (IPHES-CERCA, Tarragona)

Lídia Colominas (Institut Català d'Arqueologia Clàssica, Tarragona)

Roger Alcàntara (pre-EINA, Departament d'Història, Geografia i Art, Universitat Jaume I, Castelló)

Vanessa Navarrete (Laboratório HERCULES, Universidade de Évora, Portugal)

Prerequisits

No existeix cap prerequisit tot i que és recomanable un coneixement bàsic de Bioarqueologia

Objectius

Generals

Presentació i aplicació pràctica dels aspectes metodològics involucrats en les anàlisis arqueozoològiques, amb especial èmfasi en les tècniques més innovadores. Es treballaran les principals aproximacions analítiques i les diverses categories i unitats utilitzades en l'anàlisi quantitativa i qualitativa de les restes de fauna arqueològiques de cronologia prehistòrica. S'incidirà igualment en aquells aspectes de caràcter interpretatiu que puguin ser útils a l'hora d'efectuar inferències sobre la dinàmica de les societats prehistòriques. Es pretén que l'alumnat adquireixi competència per estudiar aquesta categoria de restes arqueològiques i/o per gestionar correctament el seu estudi. S'abordaran problemàtiques com la classificació de les restes de fauna i la caracterització de la variabilitat dels conjunts de restes de fauna a partir de diferents procediments analítics, arqueotafonomia, estudis biomecànics i de microestructura òssia. S'incidirà en la identificació de canvis en la forma i talla dels animals, caracterització, producció i explotació dels ramats prehistòrics, mètodes i tècniques de processat i culinàries, i identificació i caracterització dels primers animals domèstics.

Específics

- Presentar i discutir els enfocaments teòrics en Arqueozoologia
- Adquirir experiència en l'anàlisi directe de restes de fauna arqueològiques
- Adquirir experiència en el treball amb bases de dades arqueozoològiques, quantificació i estadística i registre tridimensional de restes de fauna arqueològiques
- Formular i avaluar hipòtesis i preguntes d'investigació sobre conjunts de restes de fauna arqueològiques
- Avaluar el potencial interpretatiu de les dades arqueozoològiques
- Desenvolupar competències en mètodes d'investigació arqueològica.

Competències

- Analitzar críticament una problemàtica científica determinada a partir d'evidències i documentació específiques.
- Analitzar i extreure informació científica rellevant de materials arqueològics i dels resultats obtinguts en anàlisis científiques especialitzades.
- Comunicar els resultats de projectes d'arqueologia prehistòrica en diferents contextos socials i audiències, especialitzades i no especialitzades
- Demostrar habilitats de rigor, responsabilitat i qualitat en el treball científic i divulgatiu.
- Dissenyar projectes de recerca sobre jaciments i materials arqueològics de cronologia prehistòrica.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
- Reconèixer els reptes actuals en l'àmbit d'estudi de l'arqueologia prehistòrica
- Reconèixer i utilitzar els conceptes teòrics i metodològics apropiats per al disseny, la planificació i l'execució de projectes sobre jaciments i materials arqueològics de cronologia prehistòrica
- Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Treballar tant de manera individual com en equips de caràcter interdisciplinari

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar críticament les tècniques de recerca zooarqueològica.
2. Aplicar protocols d'execució dels treballs de camp i recollida de mostres faunístiques.
3. Aplicar protocols d'execució dels treballs de camp i recollida de mostres zooarqueològiques.
4. Avaluar críticament la idoneïtat de les diferents eines instrumentals necessàries per a la recerca en arqueobotànica.
5. Demostrar la capacitat d'integració en un equip amb especialistes d'altres disciplines
6. Fer servir el vocabulari tècnic específic i d'interpretació associat a la zooarqueologia.
7. Organitzar i planificar treballs de recerca sobre restes faunístiques.
8. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.
9. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
10. Saber aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de l'anàlisi zooarqueològica.
11. Saber comunicar les conclusions de l'anàlisi arqueozoològica, així com les raons que les fonamenten d'una manera clara i sense ambigüitats.
12. Tenir coneixements que aportin la base o l'oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.

Continguts

L'assignatura s'articula en quatre eixos temàtics interrelacionats entre si. A cada eix s'integren els mètodes analítics més avançats i les problemàtiques històriques que guien els principals debats actualment en

Arqueologia. S'incidirà en temes com la domesticació animal, biodiversitat i gestió sostenible el medi, l'accés diferencial als recursos i en els mecanismes socials i polítics de control de la producció. L'assignatura combinarà sessions teòriques i pràctiques de Laboratori amb materials arqueològics.

1) Biodiversitat, clima i medi

- Grups d'animals i la seva resolució biològica i arqueològica
- Taxonomia i principis d'identificació
- Determinació de l'edat i sexe
- Indicadors d'estacionalitat
- Microdesgast dentari
- Arqueotafonomia i diagènesi de la matèria òssia

2) Esquelets en moviment: de la microestructura òssia a l'ús animal

- Esquelet animal, estructura i desenvolupament ossi
- Desenvolupament dental i fusió òssia
- Anàlisi biomètric, morfometria geomètrica
- Biomecànica i microestructura òssia
- Paleopatologia òssia

3) Animals i alimentació humana

- Histogrames d'edat i produccions animals
- Traces i fractures com a evidències de processament animal
- Cuinat d'aliments d'origen animal
- Termoalteracions i anàlisi espectroscòpic de la matèria òssia

4) Ecologia, societat i política de la gestió animal a la Prehistòria

- Impacte comunitari i ecològic de la ramaderia inicial
- La gestió animal en els discursos polítics
- Dimensions de gènere en la gestió animal
- Aspectes simbòlics i ideològics en les interaccions societat-animal.

Metodologia

Es tracta d'un curs eminentment pràctic, amb introduccions teòriques inicials i seminaris especialitzats. Es treballarà durant el curs amb diversos conjunts faunístics. Es tracta d'un mòdul de caràcter transversal, en què s'integren coneixements de camps afins com la biologia, veterinària, química i geologia.

Seminaris:

1) Dr Florent Rivals, Professor d'investigació ICREA a l'Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social (IPHES-CERCA, Tarragona): Micro- i mesodesgast dental: mètodes i aplicacions en arqueologia de el Paleolític i Neolític.

2) Dra Lúcia Colominas, Investigadora Ramon i Cajal a l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC, Tarragona): Morfometria geomètrica en Arqueozoologia: conceptes, mètodes i aplicacions.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Introduccions teòriques inicials	5	0,2	1, 4, 6, 7, 12

Pràctiques de Laboratori amb restes de fauna arqueològiques	25	1	1, 2, 3, 8, 9, 10
Seminaris especialitzats	6	0,24	1, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Aprenentatge basat en problemes	10	0,4	4, 7, 8, 9, 10, 12
Tutorització	14	0,56	1, 4, 5, 7, 8, 9, 11
Tipus: Autònomes			
Estudi independent	50	2	1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11

Avaluació

- Realització i seguiment de les sessions pràctiques enfocades a resoldre casos concrets.
- Realització i entrega de l'informe de practiques i treball de recerca individual.
- Presentació i discussió oral dels resultats.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Dossier de pràctiques i treball de curs individual	50%	15	0,6	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10
Participació en debats i defensa oral dels treballs	10%	5	0,2	1, 4, 5, 8, 11, 12
Realització de pràctiques	40%	20	0,8	1, 2, 3, 6, 7, 10

Bibliografia

- Banning E.B. (2020) Archaeological Animal Remains. In: The Archaeologist's Laboratory. Interdisciplinary Contributions to Archaeology. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-47992-3_15
- Cucchi, T.; Baylac, M.; Evin, A.; Bignon-Lau, O.; Vigne, J.D. 2014. Chapitre 14. Morphométrie géométrique et archéozoologie: Concepts, méthodes et applications. En M. Ballasse, J.P. Brugal, Y. Dauphin, E.M Geigl, C. Oberlin, I. Reiche (dir.), Messages d'os. Archéométrie du squelette animal et humain. Editions des archives contemporaines, Paris (France).
- Gifford-Gonzalez D. (2018) An Introduction to Zooarchaeology. Springer.
- Hillson, S. (2005) Teeth. 2nd edn. Cambridge: Cambridge University Press.
- Graff S. (2018) Archaeological Studies of Cooking and Food Preparation. Journal of Archaeological Research 26-3: 305-51.
- Lyman R L (1994) Vertebrate Taphonomy. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Connor T (2003) The analysis of urban animal bone assemblages: a handbook for archaeologists, The Archaeology of York 19,2, York.
- Peres T.M. (2010) Methodological Issues in Zooarchaeology. In: VanDerwarker A., Peres T. (eds) Integrating Zooarchaeology and Paleoethnobotany. Springer, New York, NY.
- https://doi.org/10.1007/978-1-4419-0935-0_2

Reitz E and Wing E (1999) Zooarchaeology. Cambridge: Cambridge University Press

Rohlf, F.J.; Marcus, L.F. 1993. A Revolution in Morphometrics. Trends in Ecology and Evolution, 8 (4): 129-132.

Rowley-Conwy P (2000) Animal Bones, Human Societies. Oxford: Oxbow Books

Russell N (2011) Social Zooarchaeology: Humans and Animals in Prehistory. Cambridge University Press.

Ryan, K., and P.J. Crabtree, eds. (1995) The symbolic role of animals in archaeology, MASCA research papers in science and archaeology 12. Philadelphia: University of Pennsylvania, University Museum.

Steele, T. (2015) The contributions of animal bones from archaeological sites: the past and future of zooarchaeology. Journal of Archaeological Science 56: 168-176.

Sykes, N.J. (2014) Beastly questions: Animal answers to archaeological issues. New York: Bloomsbury Academic.

Upex, B., & Dobney, K. (2020) Vertebrate Zooarchaeology. In M. Richards & K. Britton (Eds.), Archaeological Science: An Introduction (pp. 215-232). Cambridge: Cambridge University Press.
doi:10.1017/9781139013826.010

Programari

No és necessari cap programari específic.